

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény szerbiai monitoringja – sikeres magyar érdekvédelem az Európa Tanács Miniszteri Bizottságában

A vajdasági magyarok szempontjából is fontos ajánlásokat tartalmaz az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény szerbiai végrehajtásával kapcsolatos [határozata](#). Egyik fontosabb megállapítása, hogy Szerbiának a nemzeti tanácsokról szóló törvényét a 2014. januári [alkotmánybírósági döntést](#) követően a nemzeti kisebbségekkel konzultálva, úgy kell átalakítania, hogy ne vonja el a tanácsok szerzett jogait, különösen a hatáskörök és finanszírozás terén. Az erre vonatkozó ajánlás magyar kormányzati közbenjárásra lett hangsúlyosabb.

Az Európa Tanács (ET) ötévente látja el az egyes tagállamok vonatkozásában a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény végrehajtásának monitoringját. Az eljárás elején a tagállam benyújtja saját jelentését a Keretegyezmény nemzeti szakértőkből álló Tanácsadó Bizottságához, amely helyszíni látogatást követően alakítja ki saját véleményét. Az ebben szereplő következtetéseket és ajánlásokat építi be a Miniszteri Bizottság saját határozatába, amellyel lezárul az ország-monitoring. Szerbia esetében 2013-ban kezdődött a harmadik körös monitoring-eljárás (az első 2004-ben, a második 2011-ben zárult), amelynek alapján a Tanácsadó Bizottság által elkészített vélemény többek között a nemzeti tanácsok, a kisebbségi nyelvhasználat, az oktatás, a média és a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatban tartalmaz fontos megállapításokat, illetve ajánlásokat.

A Tanácsadó Bizottság pozitívan értékelt a nemzeti tanácsok felállítását, kiemelve, hogy fontos jogköröket kaptak a kisebbségi jogok, például a kultúra, az oktatás és a tájékoztatás terén. Ugyanakkor rámutatott arra, hogy az egyes jogszabályok közti összeütközések megnehezítik a végrehajtást. Figyelmeztetett továbbá, hogy a Vajdaság és az ország egyéb területein alapított nemzeti tanácsok működése közti különbségek kétébességű rendszerre engednek következtetni, amelyben a vajdaságiak kedvezőbb feltételek mellett működnek. Ennek során azonban a Bizottság nem vette figyelembe az egyes nemzeti kisebbségek helyzetét, valamint azt a körülményt, hogy a magyar közösség az egyik legnépesebb Szerbiában, ami – a kis létszámú nemzeti kisebbségekhez viszonyítva – számos esetben könnyebbé teszi a fellépést, de az

nagymértékben éppen saját proaktív jogérvényesítő tevékenységének tulajdonítható. A Bizottság ajánlásaiban általánosító megfogalmazás szerepel, miszerint Szerbia a kisebbségek képviselőivel és a civil társadalommal konzultálva módosítsa a nemzeti tanácsokról szóló törvényt annak érdekében, hogy biztosítsa nemzeti kisebbségek hatékony részvételét a róluk szóló ügyekben történő döntéshozatalban. A végleges határozatot elfogadó Miniszteri Bizottságban a magyar delegációnak további ajánlási elemként sikerült elfogadtatni, hogy ennek során vegyék figyelembe a nemzeti tanácsok szerzett jogainak védelemét és tiszteletben tartását, különösen a hatáskörök és finanszírozás tekintetében. Ez újdonság a korábbi gyakorlathoz képest, a Miniszteri Bizottság ugyanis rendszerint nagyobb, érdemi változtatások nélkül átveszi a Keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága véleményében foglalt megszövegezést. Általában csak a vélemény elkészülte és a végleges határozathozatal közti időben bekövetkezett jelentősebb változások (például választások) esetében tér el a javasolt szövegtől. A pontosabb, részletező megfogalmazásnak az ET-tagság keretén túlmutató következménye is van. Az EU-csatlakozási tárgyalások során Szerbia [vállalta](#), hogy idén év végéig kisebbségi akciótervet készít, amelybe beépíti a Keretegyezmény végrehajtásának ellenőrzése során tett megállapításokat. A 47 államot, köztük mind a 28 EU-tagállamot tömörítő ET Miniszteri Bizottsága ezzel kapcsolatban azonnali intézkedést igényelő ajánlasként fogalmazta meg a nemzeti tanácsokról szóló törvény módosítását, külön hangsúlyozva a szerzett jogok tiszteletben tartását.

A másik, ugyan kisebb súlyú, de fontos módosítás az oktatással, valamint a tanárképzéssel és tankönyvekkel kapcsolatos. A Tanácsadó Bizottság megállapításai szerint a nemzeti tanácsok teljes mértékben ellenőrzésük alatt tarthatják a kisebbségi nyelven írt tankönyvek tartalmát, azzal, hogy az oktatási minisztérium hagyja jóvá a fordítást és a tankönyv nem lehet diszkriminatív más etnikai csoportokkal szemben. Számos tankönyv magyar nyelven is elérhető, de ezen a téren is jelentkeznek még problémák, például a pénzhiány, a terjesztés, a tantervvel való összehangolás, a kézirat leadása és a tényleges terjesztés közötti hosszú idő. A Tanácsadó Bizottság kiemelte, hogy véleményének kialakításakor éppen folyamatban volt az oktatási törvény módosítása és azonosított néhány problémát: formális felmérés szükséges annak megállapításához, hány szülő igényli az anyanyelvű oktatást, néhány önkormányzatban problémaként jelentkezik a törvény alkalmazására irányuló politikai akarat hiánya, az

iskolaigazgatók ellenállása, a kisebbségi nyelv, mint választható tantárgynak nem megfelelő időpontban történő megszervezése, a tankönyvek hiánya. A Tanácsadó Bizottság szerint Szerbiának biztosítania kell, hogy a kisebbségi nyelvű tankönyvekkel való ellátottság tükrözze a közösségek igényeit, valamint el kell hárítani a kisebbségi nyelven történő oktatás előtti akadályokat. Magyar kezdeményezésre végül erőteljesebb, pozitív kötelezettséget fogalmazott meg a Miniszteri Bizottság határozata az anyanyelvi oktatás biztosítása szempontjából. A Tanácsadó Bizottság véleményében szereplő szöveg ugyanis csak az akadályok lebontását tartalmazta, ezzel inkább negatív oldalról közelített az oktatás kérdéséhez. Pozitív előjelű kötelezés, nevezetesen az, hogy az államnak biztosítania is kell a jog gyakorlását, nem szerepelt a kezdeti szövegben.

A határozat ezen kívül számos, a vajdasági magyarokat érintő ügyet azonosít: felszólítja az államot a kisebbséghez tartozó személyek nagyobb arányú foglalkoztatására a közigazgatásban, a kisebbségi nyelvek használatára a helyi hatóságok előtt, a névhasználat során, valamint a topográfiai jelzésekkel kapcsolatban. Ezen felül azt a követelményt támasztja az állammal szemben, hogy igazságszolgáltatása megfelelő módon kezelje a gyűlölet-bűncselekményeket, valamint stabil támogatásban részesítse a kisebbségi nyelvű médiát.